

27. 1. 2016

ID: 100296

Vodní hospodářství a bezdůvodné obohacení

Jestliže provozovatel čištěním odpadních vod uspokojuje veřejnou potřebu, pak neobstojí námitky založené na argumentu, že zákon provozovateli neukládá povinnost čistit odpadní vody pro konkrétní subjekt. Provozovatel čistírny odpadních vod jako provozně související kanalizace odpadní vody čistí a z povahy věci je čistí pro toho, kdo do čistírny takové vody přivádí. Plnění, které takový provozovatel poskytne, není plněním bez právního důvodu a jeho poskytnutím nemůže dojít k bezdůvodnému obohacení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Cdo 2713/2013, ze dne 15.9.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně WWTP DKNL, s. r. o. v likvidaci, se sídlem v P., zastoupené Mgr. M.Š., advokátem, se sídlem v B., proti žalovanému městu Dvůr Králové nad Labem, se sídlem ve Dvoře Králové nad Labem, zastoupenému Mgr. K.K., advokátkou, se sídlem v H.K., o zaplacení částky 85 972 922,90 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Trutnově pod sp. zn. 108 C 11/2009, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. dubna 2013, č. j. 47 Co 23/2013-391, tak, že rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. dubna 2013, č. j. 47 Co 23/2013-391, a rozsudek Okresního soudu v Trutnově ze dne 3. února 2012, č. j. 108 C 11/2009-302, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Trutnově k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

V souzené věci se žalobkyně jako provozovatel Společné čistírny odpadních vod ve Dvoře Králové nad Labem (dále jen „ČOV“) domáhala po žalovaném jako vlastníku provozně související veřejné kanalizační sítě zaplacení částky 85 972 922,90 Kč se zákonným úrokem z prodlení, jako bezdůvodného obohacení vzniklého čištěním odpadních vod přivedených do ČOV z veřejné kanalizační sítě, provedeným bez právního důvodu v období od 1. ledna 2006 do 17. prosince 2007.

Krajský soud v Hradci Králové v záhlaví označeným rozsudkem potvrdil rozsudek ze dne 3. února 2012, č. j. 108 C 11/2009-302, jímž Okresní soud v Trutnově žalobu zamítl a uložil žalobkyni nahradit žalovanému náklady řízení. Zároveň rozhodl o nákladech odvolacího řízení.

Odvolací soud, aniž to výslovně zdůraznil, vyšel ze zjištění soudu prvního stupně, podle nichž žalobkyně (pod tehdejší firmou WAIPA HU s. r. o.) uzavřela dne 29. dubna 2005 s tehdejším vlastníkem ČOV společností TIBA, a. s., „Nájemní smlouvu a smlouvu o provozování ČOV“ (dále též jen „smlouva o provozování ČOV“ či „smlouva“). Krajský úřad Královéhradeckého kraje vydal žalobkyni rozhodnutím ze dne 10. května 2005, č. j. 10981/ZO/2005-Mu, povolení k provozování ČOV; zároveň bylo zrušeno stávající povolení dříve vydané společnosti TIBA, a. s. Na základě kupní smlouvy ze dne 17. května 2005 se vlastníkem ČOV stala společnost EVORADO IMPORT, a. s. Vlastníkem provozně související městské kanalizační sítě je žalovaný, jejím provozovatelem je na základě nájemní smlouvy ze dne 1. února 1994 společnost Vodovody a kanalizace Dvůr Králové nad Labem s. r. o.; ta je povinna hradit veškeré daně a poplatky související se zajištěním účelu pronájmu, je oprávněna vlastním jménem účtovat a vybírat vodné, stočné a další pohledávky vůči třetím osobám a je povinna platit nájemné, jehož výše bude stanovena vždy do 31. října každého roku. Pro rok 2005 byla výše nájmu stanovena v částce 7 200 000 Kč, při stanovení stočného provozovatelem pro konečné odběratele mělo být přihlédnuto k ceně za čištění odpadních vod. K uzavření dohody mezi

vlastníkem ČOV a žalovaným podle ustanovení § 8 odst. 3 zákona č. [274/2001](#) Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (dále též jen „zákon o vodovodech a kanalizacích“ či „ZVK“), nedošlo. Rozhodnutím Městského úřadu Dvůr Králové nad Labem ze dne 9. listopadu 2005, č. j. OŽP/53388-05/7423-05/ott, vykonatelným 15. listopadu 2005, bylo vydáno předběžné opatření ukládající tehdejšímu vlastníkovu ČOV (tj. TIBA, a. s.) zajistit čištění odpadních vod přiváděných veřejnou kanalizací žalovaného a žalovanému povinnost platit vlastníku ČOV měsíční zálohy za čištění odpadních vod ve výši 1 673 000 Kč. Své pohledávky na úhradu těchto záloh TIBA, a. s., postoupila žalobkyni smlouvou ze dne 16. listopadu 2005.

Rozhodnutím Městského úřadu Dvůr Králové nad Labem ze dne 22. září 2006, č. j. OŽP/32847-05/4761-05/ott, byla upravena vzájemná práva a povinnosti mezi EVORADO IMPORT, a. s., a žalovaným pro období od 26. září 2005 do 31. prosince 2005 a pro rok 2006 tak, že EVORADO IMPORT, a. s., je povinna zajistit čištění odpadních vod přiváděných veřejnou kanalizací žalovaného do ČOV a žalovaný je povinen zaplatit společnosti EVORADO IMPORT, a. s., za čištění odpadních vod za období od 29. června 2005 do 31. prosince 2005 částku 22 021 000 Kč, což po odečtení dvou uhrazených záloh činí 18 675 000 Kč, včetně DPH. Žalovanému bylo uloženo platit společnosti EVORADO IMPORT, a. s., počínaje měsícem, ve kterém rozhodnutí nabude právní moci, měsíční zálohy za čištění odpadních vod ve výši 3 038 000 Kč. V řízení vedeném u Okresního soudu v Trutnově pod sp. zn. 5 C 34/2008 se žalovaný domáhá nahrazení tohoto správního rozhodnutí i potvrzujícího rozhodnutí Krajského úřadu Královéhradeckého kraje ze dne 28. prosince 2006, zn. 26425/ZP/2006, rozhodnutím soudu a nové úpravy práv pro období od 22. června 2005 do 18. prosince 2007. Rozsudek soudu prvního stupně ze dne 24. května 2011, č. j. 5 C 34/2008-222, jímž byla žaloba zamítnuta, byl usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 29. listopadu 2011, č. j. 30 Co 3/2011-254, zrušen a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobkyně čištění odpadních vod v rozhodném období provedla a fakturovala žalovanému měsíčně náhrady za tuto činnost, z nichž sestává žalobou uplatněná částka. Žalovaný od února 2006 do 31. prosince 2007 hradil žalobkyni každý měsíc částku 1 673 000 Kč. Tyto výdaje za čištění odpadních vod za období květen až prosinec 2007 přefakturoval na základě nájemní smlouvy ze dne 1. února 1994 společnosti Vodovody a kanalizace Dvůr Králové nad Labem s. r. o. a ta mu příslušné úhrady provedla.

Odvolací soud především konstatoval, že u Okresního soudu v Trutnově probíhají další spory mezi účastníky o peněžní plnění za jiná období a též dvě řízení o žalobách podle V. části občanského soudního řádu o nahrazení správního rozhodnutí o úpravě vzájemných vztahů vlastníků provozně souvisejících částí kanalizace, vydaného podle ustanovení § 8 odst. 3 ZVK, jež - dle jeho mínění - neupravila tyto vztahy natolik komplexně, aby poskytovala závazný a proveditelný podklad pro kvalitní plynulé a bezpečné fungování kanalizace, včetně materiálního zajištění provozu.

Odvolací soud dovodil, že provozovatelem ČOV jako části kanalizace provozované ve veřejném zájmu byla v rozhodném období žalobkyně; byla k tomu oprávněna na základě svého smluvního vztahu s vlastníkem ČOV podle smlouvy o provozování ČOV a v návaznosti na to vydaného správního rozhodnutí o povolení k provozování ČOV pro veřejnou potřebu. Její práva a povinnosti provozovatele jsou dány ustanovením § 9 ZVK, byla tedy podle § 9 odst. 1 povinna provozovat ČOV v souladu s právními předpisy, kanalizačním řádem, podmínkami stanovenými pro tento provoz rozhodnutími správních úřadů a v souladu se smlouvou uzavřenou podle ustanovení § 8 odst. 2 ZVK. Na základě toho pak odvolací soud uzavřel, že žalobkyně nejen že v rozhodném období nečistila odpadní vody přitékající do ČOV městskou kanalizační sítí bez právního důvodu, ale toto čištění neprovedla pro žalovaného, nýbrž pro vlastníka ČOV. Jemu podle ustanovení § 8 odst. 1 ZVK náležela povinnost zajistit plynulé a bezpečné provozování ČOV jakožto části kanalizačního systému, což učinil smlouvou o provozování ČOV uzavřenou s žalobkyní, jejich vzájemné vypořádání v návaznosti na smluvní vztah však nebylo předmětem tohoto řízení. Odvolací soud se proto ztotožnil s právním

posouzením soudu prvního stupně potud, že v posuzovaném případě nejsou splněny podmínky pro vznik nároku žalobkyně vůči žalovanému na vydání bezdůvodného obohacení ve smyslu ustanovení § 451 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, zrušeného ke dni 1. ledna 2014 (dále jen „obč. zák.“).

Rozsudek odvolacího soudu výslovně v obou jeho výrocích, podle obsahu dovolací argumentace však toliko ve výroku o věci samé, napadla žalobkyně dovoláním, shledávajíc je přípustným pro řešení otázek hmotného práva dle jejího mínění dovolacím soudem dosud neřešených, totiž a) „zda smlouva o provozování kanalizace uzavřená mezi vlastníkem a provozovatelem ... zakládá ... právní důvod provozovatele k čištění odpadních vod pro vlastníka či třetí subjekt (a to za situace, kdy obsah smlouvy takové ujednání neobsahuje), a zda takovým právním důvodem je samotná existence povolení k provozování kanalizace pro veřejnou potřebu ..., to vše za situace, kdy vlastníky provozně souvisejících kanalizací ... jsou odlišné subjekty, které svá práva a povinnosti ... neupravily dohodou a nebylo vydáno ani rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 8 odst. 3 zákona ...“, a b) „zda čištěním odpadních vod ze strany provozovatele ČOV, které přitékají ze stokové kanalizační sítě, došlo (při absenci dohody či rozhodnutí ve smyslu § 8 odst. 3 ZVK ...) na straně vlastníka kanalizační stokové sítě k bezdůvodnému obohacení na úkor provozovatele ČOV...“.

Dovolatelka především polemizuje se závěrem odvolacího soudu o existenci právního důvodu poskytnutého plnění. Argumentuje ve prospěch názoru, že smlouva o provozování ČOV jí nezakládá povinnost čistit odpadní vody ani pro vlastníka ČOV, ani pro žalovaného; je přesvědčena, že smlouva jí nezakládá povinnost čistit odpadní vody pro jakýkoliv subjekt (tedy vůbec). Ze zákona podle jejího názoru nevyplývá, že by samotným uzavřením smlouvy podle ustanovení § 8 odst. 2 vznikla provozovateli povinnost čistit odpadní vody, takovou povinnost nezaložilo ani povolení k provozování kanalizace a ani zákon, ustanovení § 9 odst. 1 ZVK, nestanoví povinnost provozovatele čistit odpadní vody pro konkrétní subjekt. Dovolatelka prosazuje názor, že její povinnost čistit odpadní vody pro konkrétní subjekt (a s tím související právo na úplatu) může být odvozena pouze od primární povinnosti vlastníka ČOV založené dohodou vlastníků provozně souvisejících kanalizací nebo ji nahrazujícím správním rozhodnutím, a takovým subjektem bude z povahy věci vždy vlastník stokové sítě. Zdůrazňuje, že k příslušné úpravě pro rozhodné období nedošlo, a je přesvědčena, že v něm službu v podobě čištění odpadních vod přitékajících ze stokové sítě ve vlastnictví žalovaného poskytovala fakticky žalovanému, byl to tedy žalovaný, komu plnila. Tímto plněním měl žalovaný získat majetkový prospěch, neboť jinak by tuto činnost musel zabezpečit sám, za úplatu.

Dovolatelka navrhuje, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí odvolacího soudu, jakož i rozhodnutí soudu prvního stupně, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaný ve svém vyjádření k dovolání zpochybňuje přípustnost dovolání; má za to, že dovolatelkou předestřené otázky jsou založeny na jiném skutkovém stavu, než z jakého vyšel při posouzení věci odvolací soud. Upozorňuje na ujednání smlouvy o provozování ČOV, z nichž dovozuje povinnost dovolatelky čistit odpadní vody. Poukazuje na to, že vztahy vlastníků provozně souvisejících kanalizací v období 2005 a 2006 byly upraveny rozhodnutím správních orgánů, z nichž se podává, že ekonomické vztahy, včetně výše ceny a případných nedoplatků či přeplatků, jsou vždy řešeny v rámci primárního vztahu mezi vlastníky provozně souvisejících kanalizací. Argumentuje, že i soudy v řízeních o přezkum těchto rozhodnutí upraví vztahy mezi vlastníky komplexně, včetně období 2006 a 2007, a že nositelem práva na zaplacení ceny je vlastník ČOV, jenž na dovolatelku toto právo nepřevodl.

Žalovaný navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl, případně zamítl.

Se zřetelem k době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu se uplatní pro dovolací řízení - v souladu s bodem 7. článku II, části první, přechodných ustanovení zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další

zákony, a s bodem 2. článku II, části první, přechodných ustanovení zákona č. [293/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony - občanský soudní řád ve znění účinném od 1. ledna 2013 do 31. prosince 2013 (dále též jen „o. s. ř.“).

Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou (účastníkem řízení) při splnění podmínky povinného zastoupení (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), se dovolací soud nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Podle ustanovení § 237 o. s. ř. je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem posouzena jinak.

Otázkou, jaká právní skutečnost zakládá povinnost provozovatele kanalizace odvádět a čistit odpadní vody, se Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi dosud nezabýval, dovolání je tudíž přípustné.

Vzhledem k tomu, kdy došlo k plnění, za něž se dovolatelka domáhá úhrady, je pro posouzení věci rozhodný zákon o vodovodech a kanalizacích ve znění účinném do 31. prosince 2010. Pro účely interpretace jeho ustanovení však není bez významu ani následný vývoj příslušné právní úpravy.

Podle ustanovení § 1 odst. 2 ZVK vodovody a kanalizace pro veřejnou potřebu se zřizují a provozují ve veřejném zájmu.

Podle ustanovení § 2 odst. 2 věty první ZVK, ve znění účinném do 14. března 2006, kanalizace je provozně samostatný soubor staveb a zařízení zahrnující kanalizační stoky k odvádění odpadních vod a srážkových vod, kanalizační objekty včetně čistíren odpadních vod, jakož i stavby k čištění odpadních vod před jejich vypouštěním do kanalizace. Pozdější změny tohoto ustanovení nepřinesly z pohledu otázek řešených v souzené věci nic významného.

Podle ustanovení § 2 odst. 3 ZVK provozování vodovodů nebo kanalizací je souhrn činností k zajištění dodávky pitné vody nebo odvádění a čištění odpadních vod; není jím správa majetku vodovodů a kanalizací ani jejich rozvoj. Novelou provedenou s účinností od 15. března 2006 zákonem č. [76/2006](#) Sb. byla před text za středníkem vložena věta, podle níž se jím (provozováním) rozumí zejména dodržování technologických postupů při odběru, úpravě a dopravě pitné vody včetně manipulací, odvádění, čištění a vypouštění odpadních vod, dodržování provozních nebo manipulačních ráďů, kanalizačního řádu, vedení provozní dokumentace, provozní a fakturační měření, dohled nad provozuschopností vodovodů a kanalizací, příprava podkladů pro výpočet ceny pro vodné a stočné a další související činnosti.

Podle ustanovení § 2 odst. 4 ZVK, ve znění účinném do 14. března 2006, provozovatelem vodovodu nebo kanalizace je osoba, které krajský úřad vydal povolení podle § 6, ve znění účinném od 15. března 2006 do 31. prosince 2013 pak osoba, která provozuje vodovod nebo kanalizaci a je držitelem povolení k provozování tohoto vodovodu nebo kanalizace vydaného krajským úřadem podle § 6 (ve znění pozdějších předpisů jde o odst. 5).

Podle ustanovení § 2 odst. 5, části věty před středníkem, ZVK, ve znění účinném do 31. prosince 2013, odběratelem je vlastník pozemku nebo stavby připojené na vodovod nebo kanalizaci, není-li dále stanoveno jinak (ve znění pozdějších předpisů jde o odst. 6).

Podle ustanovení § 2 odst. 10 ZVK, ve znění účinném od 1. ledna 2014, provozně souvisejícím vodovodem nebo provozně související kanalizací je vodovod, který je propojen s vodovodem jiného

vlastníka nebo kanalizace, která je propojena s kanalizací jiného vlastníka.

Podle ustanovení § 6 odst. 2 ZVK, ve znění účinném do 31. prosince 2013, krajský úřad vydá povolení k provozování vodovodu nebo kanalizace jen osobě, která a) je oprávněna provozovat živnost "Provozování vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu" podle zvláštního zákona, b) je vlastníkem vodovodu nebo kanalizace nebo uzavřela s vlastníkem vodovodu nebo kanalizace smlouvu, která ji opravňuje vodovod nebo kanalizaci provozovat, nebo uzavřela s vlastníkem vodovodu nebo kanalizace smlouvu o smlouvě budoucí o provozování vodovodu nebo kanalizace.

Ve znění účinném od 1. ledna 2014 text ustanovení § 6 odst. 2 ZVK pod písmenem b) zní: je vlastníkem vodovodu nebo kanalizace nebo s vlastníkem vodovodu nebo kanalizace uzavřela smlouvu, která ji opravňuje vodovod nebo kanalizaci provozovat; v případě, že vodovod nebo kanalizace provozně souvisí s vodovody nebo kanalizacemi jiných vlastníků, musí být doloženo, že s nimi má vlastník uzavřenou písemnou dohodu podle § 8 odst. 3.

Podle ustanovení § 8 odst. 1 ZVK, ve znění účinném do 31. prosince 2013, vlastník vodovodu nebo kanalizace je povinen zajistit jejich plynulé a bezpečné provozování, ve znění pozdějších předpisů je též povinen vytvářet rezervu finančních prostředků na jejich obnovu a dokládat jejich použití pro tyto účely.

Podle ustanovení § 8 odst. 2 ZVK vlastník vodovodu nebo kanalizace může uzavřít smlouvu o provozování vodovodu nebo kanalizace s provozovatelem. Jestliže vlastník provozuje vodovod nebo kanalizaci svým jménem a na vlastní odpovědnost, vztahují se na něj všechna práva a povinnosti provozovatele.

Podle ustanovení § 8 odst. 3 ZVK, ve znění účinném do 14. března 2006, vlastníci vodovodů nebo kanalizací provozně souvisejících upraví svá vzájemná práva a povinnosti písemnou dohodou tak, aby bylo zajištěno kvalitní a plynulé provozování vodovodu nebo kanalizace. Nedojde-li k písemné dohodě, rozhodne o úpravě vzájemných práv a povinností mezi nimi příslušný vodoprávní úřad. Podle téhož ustanovení ve znění účinném od 15. března 2006 do 31. prosince 2013 v případě nedohody rozhodne o úpravě vzájemných práv a povinností ministerstvo. V ustanovení § 8 odst. 3 ZVK účinném od 1. ledna 2014 byla tato věta nahrazena zněním: Tato dohoda je podmínkou kolaudačního souhlasu podle stavebního zákona.

Podle ustanovení § 8 odst. 4 věty první až třetí ZVK, ve znění účinném od 15. března 2006, vlastníci vodovodů nebo kanalizací, jakož i vlastníci vodovodních řadů, vodárenských objektů, kanalizačních stok a kanalizačních objektů provozně souvisejících, jsou povinni umožnit napojení vodovodu nebo kanalizace jiného vlastníka, pokud to umožňují kapacitní a další technické požadavky. Současně uzavřou vlastníci těchto vodovodů a kanalizací písemnou dohodu podle odstavce 3. Možnost napojení nesmí být podmiňována vyžadováním poplatků nebo jiných finančních plnění.

Podle ustanovení § 8 odst. 11 věty první až třetí ZVK, ve znění účinném do 14. března 2006 (ve znění pozdějších předpisů jde o odst. 14), vlastník kanalizace má právo na úplatu za odvádění odpadních vod (dále jen "stočné"), pokud ze smlouvy uzavřené podle odstavce 2 nevyplývá, že stočné se platí provozovateli kanalizace (§ 20). Právo na stočné vzniká okamžikem vtoku odpadních vod do kanalizace. Stočné je úplatou za službu spojenou s odváděním a čištěním, případně zneškodňováním odpadních vod.

Podle ustanovení § 9 ZVK, ve znění účinném do 31. prosince 2013, provozovatel je povinen provozovat vodovod nebo kanalizaci v souladu s právními předpisy, kanalizačním řádem, podmínkami stanovenými pro tento provoz rozhodnutími správních úřadů a v souladu se smlouvou uzavřenou podle § 8 odst. 2 (odstavec 1). Provozovatel je oprávněn přerušit nebo omezit dodávku

vody nebo odvádění odpadních vod bez předchozího upozornění jen v případech živelní pohromy, při havárii vodovodu nebo kanalizace, vodovodní přípojky nebo kanalizační přípojky nebo při možném ohrožení zdraví lidí nebo majetku (odstavec 5, věta první). Provozovatel je oprávněn přerušit nebo omezit dodávku vody a odvádění odpadních vod do doby, než pomine důvod přerušit nebo omezení, a) při provádění plánovaných oprav, udržovacích a revizních prací, b) nevyhovuje-li zařízení odběratele technickým požadavkům tak, že jakost vody ve vodovodu může ohrozit zdraví a bezpečnost osob a způsobit škodu na majetku, c) neumožní-li odběratel provozovateli přístup k vodoměru, přípojce nebo zařízení vnitřního vodovodu nebo kanalizace podle podmínek uvedených ve smlouvě uzavřené podle § 8 odst. 6, d) bylo-li zjištěno neoprávněné připojení vodovodní přípojky nebo kanalizační přípojky, e) neodstraní-li odběratel závady na vodovodní přípojce nebo kanalizační přípojce nebo na vnitřním vodovodu nebo vnitřní kanalizaci zjištěné provozovatelem ve lhůtě jím stanovené, která nesmí být kratší než 3 dny, f) při prokázání neoprávněného odběru vody nebo neoprávněného vypouštění odpadních vod, nebo g) v případě prodlení odběratele s placením podle sjednaného způsobu úhrady vodného nebo stočného po dobu delší než 30 dnů (odstavec 6).

Ustanovení § 9 odst. 1 ZVK, ve znění pozdějších předpisů, ukládá provozovateli povinnost provozovat vodovod nebo kanalizaci v souladu též s dohodou podle § 8 odst. 3, pokud se jedná o vodovod nebo kanalizaci provozně související. Ve zbytku citovaná část § 9 změn nedoznala.

Podle ustanovení § 451 obč. zák. kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat (odstavec 1). Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů (odstavec 2).

Pro řešení dovolatelkou vymezené otázky hmotného práva je určující, že účelem zákona o vodovodech a kanalizacích je prosazení veřejného zájmu na řádném provozování vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu. Zákon tento veřejný zájem výslovně deklaruje (§ 1 odst. 2) a v souladu s tím ukládá vlastníku vodovodu nebo kanalizace povinnost zajistit jejich plynulé a bezpečné provozování (§ 8 odst. 1). Vlastník může zajistit provozování vodovodu nebo kanalizace tak, že uzavře smlouvu o provozování s jinou osobou, s provozovatelem, anebo může vodovod nebo kanalizaci provozovat svým jménem a na vlastní odpovědnost; v takovém případě má vedle práv a povinností, jejichž nositelem je výlučně vlastník, též všechna práva a veškeré povinnosti, které ze zákona plynou provozovateli (§ 8 odst. 2).

Provozovatelem vodovodu nebo kanalizace je (slovy zákona) osoba, která provozuje vodovod nebo kanalizaci (není-li jí přímo vlastník, je takovou osobou ten, kdo s vlastníkem uzavřel smlouvu o provozování podle § 8 odst. 2 věty první ZVK) a která je držitelem povolení k provozování tohoto vodovodu nebo kanalizace (§ 2 odst. 4 ZVK). Provozovateli pak přímo zákon - k zajištění veřejného zájmu - ukládá základní povinnosti, a to bez zřetele na to, co bylo mezi ním a vlastníkem ujednáno ve smlouvě uzavřené podle ustanovení § 8 odst. 2 věty první (zejména zda jde podle obsahu o smlouvu o dílo či o smlouvu nájemní, popř. pachtovní, srov. k tomu dílo Rubeš, P., Zákon o vodovodech a kanalizacích. Komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 74); příslušná ustanovení ZVK mají nejen podle své dikce, ale zejména vzhledem ke svému účelu kogentní povahu. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu tohoto zákona zdůrazňuje nutnost specifikovat práva a povinnosti provozovatele vzhledem k tomu, že se jedná o službu „pro veřejnou potřebu“ s charakterem přirozeného monopolu.

Osoba, která se stane provozovatelem určitého vodovodu nebo kanalizace (splní předpoklady pro statut jeho provozovatele stanovené v § 2 odst. 4 ZVK), je bez dalšího povinna tento vodovod nebo kanalizaci provozovat (§ 9 odst. 1), tj. provádět veškeré činnosti, kterými se zajišťuje dodávka pitné vody nebo odvádění a čištění odpadních vod (srov. § 2 odst. 3). Přerušit provoz či jej omezit je oprávněna pouze z důvodů v zákoně taxativně stanovených (§ 9 odst. 5 a 6). Ustanovení § 9 odst. 1 in fine ZVK, podle něhož je provozovatel povinen vodovod nebo kanalizaci provozovat mimo jiné též v

souladu se smlouvou uzavřenou podle ustanovení § 8 odst. 2, nelze - se zřetelem na účel ustanovení § 9 - chápat tak, že by samotná povinnost provozovat vodovod nebo kanalizaci mohla být smlouvou omezena či jakkoliv podmíněna. Jestliže by smlouva takové ujednání obsahovala, nestal by se její účastník provozovatelem ve smyslu zákona, popřípadě by se jím stal až okamžikem splnění sjednané podmínky.

Lze dodat, že ZVK ani ve znění účinném od 1. ledna 2014 nepodmiňuje provozování vodovodu či kanalizace uzavřením dohody mezi vlastníky provozně souvisejících kanalizací podle ustanovení § 8 odst. 3. Uzavřením této dohody podmiňuje již samotné udělení oprávnění k provozování [§ 6 odst. 2 písm. b)] a vydání kolaudačního souhlasu (§ 8 odst. 3 věta druhá). Rozdíl oproti poměrům souzené věci je tu v tom, že v režimu ZVK ve znění účinném od 1. ledna 2014 by již k nežádoucí situaci, v níž je provozovatel ze zákona povinen provozovat vodovod či kanalizaci, aniž jsou upraveny vzájemná práva a povinnosti mezi vlastníky provozně souvisejících kanalizací, nemělo vůbec dojít.

Názor prosazovaný dovolatelkou je ve zjevném rozporu jak s dikcí zákona, tak s jeho smyslem a účelem.

Stanoví-li zákon jmenovitě, ve kterých případech je provozovatel oprávněn provoz přerušit nebo omezit, pak lze spolehlivě dovodit (per argumentum a contrario), že jinak (ve všech ostatních případech) povinen vodovod či kanalizaci provozovat je, a to bezpodmínečně. Absence úpravy vzájemných práv a povinností vlastníků provozně souvisejících kanalizací v taxativním výčtu přípustných důvodů přerušení nebo omezení provozu není.

Právní úprava, v níž by provozovateli kanalizace, která provozně souvisí s jinou kanalizací, vznikla povinnost provozovat kanalizaci pouze za předpokladu, že došlo k úpravě vzájemných práv a povinností vlastníků příslušných provozně souvisejících kanalizací, tj. v níž by tento provozovatel neměl povinnost provozovat kanalizaci přímo ze zákona, by vedla v praxi k důsledkům naprosto neslučitelným s veřejným zájmem na uspokojování veřejných potřeb prostřednictvím plynulého a bezpečného provozu vodovodů a kanalizací. Provoz každé z provozně souvisejících kanalizací je z povahy věci předpokladem řádného provozu celého systému provozně souvisejících kanalizací jako funkčního celku. Řádný (tj. plynulý a bezpečný) provoz veřejných kanalizací má z hlediska veřejných potřeb zcela zásadní, strategický význam; život moderní společnosti si bez něho nelze dost dobře představit. Disfunkce veřejné kanalizace by měla za následek dopady takové závažnosti jako je devastace životního prostředí a ohrožení zdraví lidské populace. Vzhledem k intenzitě veřejného zájmu je povinnost provozovat kanalizaci stanovena jako povinnost veřejnoprávní, na čemž nic nemění skutečnost, že jedním z předpokladů, jimiž zákon podmiňuje získání statutu provozovatele, není-li jím přímo vlastník, je smlouva soukromého práva, uzavřená s vlastníkem podle ustanovení § 8 odst. 2 věty první ZVK. Kdo chce vlastnit či provozovat veřejnou kanalizaci, si musí být tohoto veřejnoprávního aspektu a jeho důsledků vědom a z povahy věci si jen stěží lze představit, že by si toho vědom být nemohl.

Též Nejvyšší správní soud vyložil v rozsudku ze dne 14. května 2014, sp. zn. 1 As 149/2013, dostupném na <http://www.nssoud.cz> a vydaném v řízení, jehož předmětem bylo uložení pokuty společnosti EVORADO IMPORT, a. s., za přerušení provozu ČOV provozovatelem (dovolatelkou), že ze zákona o vodovodech a kanalizacích vyplývají dvě různé veřejnoprávní povinnosti, jednak povinnost vlastníka zajistit plynulé a bezpečné provozování kanalizace (§ 8 odst. 1), jednak povinnost provozovatele provozovat kanalizaci určitým způsobem (§ 9 odst. 1), a že přerušit provoz lze jen v případech stanovených v zákoně. Nejvyšší správní soud tu dovodil, že je v rozporu s hodnotami chráněnými zákonem, aby byl spor mezi vlastníkem a provozovatelem na straně jedné a odběratelem (žalovaným městem) na straně druhé o výši úplaty jednostranně řešen vlastníkem nebo provozovatelem, a to tak, že provozovatel si vynucuje určitá další plnění přerušením provozu čističky odpadních vod. Nejvyšší správní soud zdůraznil, že zákon umožňuje přerušení provozu jen v

situacích, kdy se odběratel dostane do prodlení s placením, nikoliv v situacích, kdy je neshoda mezi odběratelem a provozovatelem o výši ceny.

Shora popsany výklad, ústící v závěr o zásahu veřejné moci do autonomie vůle subjektu soukromého práva, má Nejvyšší soud za ústavně konformní. Rozporným s principem autonomie vůle, garantovaným v čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, není takový zásah státu do autonomní sféry jednotlivce, jenž je odůvodněn určitým veřejným zájmem a jde-li o zásah přiměřený s ohledem na cíle, jichž má být dosaženo (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 24. července 2007, sp. zn. I. ÚS 557/05, uveřejněný pod číslem 116/2007 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Založení povinnosti provozovat kanalizaci přímo zákonem shledává Nejvyšší soud zásahem přiměřeným důležitosti veřejného zájmu, jenž má být touto cestou prosazen.

Jestliže provozovatel čištěním odpadních vod uspokojuje veřejnou potřebu, pak neobstojí ani námitky založené na argumentu, že zákon provozovateli neukládá povinnost čistit odpadní vody pro konkrétní subjekt. Provozovatel čistírny odpadních vod jako provozně související kanalizace odpadní vody čistí a z povahy věci je čistí pro toho, kdo do čistírny takové vody přivádí.

Právní posouzení odvolacího soudu je tedy správné potud, že plnění, které takový provozovatel poskytne, není plněním bez právního důvodu a jeho poskytnutím k bezdůvodnému obohacení dojít nemůže. Navazující právní závěry však neobstojí.

Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi při výkladu vázanosti soudu žalobou ve smyslu ustanovení § 153 odst. 2 o. s. ř. vysvětlil, že nárok uplatněný žalobou je vymezen vylíčením skutkových okolností, z nichž žalobce nárok dovozuje (právní důvod nároku), a žalobním návrhem (petitem). Právní kvalifikace uplatněného nároku (stipulace) není obligatorní náležitostí žaloby (srov. § 79 odst. 1 o. s. ř.), je-li tudíž v žalobě obsažena, není pro soud závazná. Je povinností soudu (v duchu zásady „iura novit curia“) vyhledat normu hmotného práva, jejíž hypotéza (znaky skutkové podstaty v ní stanovené) odpovídá zjištěnému skutkovému stavu věci, a uplatněný nárok posoudit podle této normy, bez zřetele na to, jaké právní posouzení věci prosazoval žalobce (srov. rozsudek ze dne 31. července 2003, sp. zn. 25 Cdo 1934/2001, uveřejněný pod číslem 78/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dále jen „R 78/2004“). Byl-li proto žalobou uplatněn nárok na peněžité plnění opírající se o skutkové tvrzení, že žalobce na základě smlouvy poskytl žalovanému plnění, žalovaný však neposkytl smluvené protiplnění (nezaplatil sjednanou cenu), a jestliže podle právního závěru soudu k uzavření smlouvy nedošlo, popřípadě uzavřená smlouva je neplatná, není změnou skutkového stavu vymezeného v žalobě, posoudí-li soud nárok žalobců na zaplacení požadované částky podle hmotně právních norem upravujících nárok na vydání plnění z bezdůvodného obohacení (srov. zejména již citovaný rozsudek R 78/2004 a shodně např. rozsudek ze dne 25. listopadu 2004, sp. zn. 32 Odo 160/2002, uveřejněný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C. H. Beck, pod číslem C 3142, a rozsudky ze dne 22. března 2006, sp. zn. 32 Odo 385/2005, a ze dne 11. dubna 2006, sp. zn. 21 Cdo 1586/2005, které jsou, stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu zde citovaná, veřejnosti dostupné na <http://www.nsoud.cz>).

Promítnutí těchto judikatorních závěrů v poměrech souzené věci znamená, že právní posouzení, podle něhož dovolatelka měla k poskytnutému plnění právní důvod a plněním tedy – oproti jejímu přesvědčení – k bezdůvodnému obohacení dojít nemohlo, k zamítnutí žaloby nepostačí. Dovedil-li odvolací soud, že dovolatelka čištěním odpadních vod přiváděných do ČOV z městské kanalizace plnila povinnost, která pro ni jako pro smluvního provozovatele ČOV vyplývá ze zákona, pak bylo jeho povinností zkoumat, zda ze zákona či ze smlouvy nevyplývá též právo dovolatelky na úplatu za takovou službu a vůči kterému subjektu.

Takové zkoumání by bylo nadbytečné toliko v případě, že by obstál závěr, podle něhož dovolatelka uvedené plnění poskytla svému smluvnímu partnerovi – vlastníku ČOV (popřípadě jiné osobě odlišné

od žalovaného, např. smluvnímu provozovateli městské kanalizace). Argument, že vlastník svou povinnost zajistit plynulé a bezpečné provozování ČOV splnil uzavřením smlouvy o provozování ČOV s dovolatelkou, však pro závěr, že dovolatelka čistila vodu pro něho, postačující není. Z jazykového vyjádření obsaženého v ustanoveních ZVK takové důsledky samotného uzavření smlouvy podle ustanovení § 8 odst. 2 věty první ZVK nevyplývají a výkladem zákona se odvolací soud nezabýval. Nezkoumal též, zda odpověď na otázku, kterému subjektu dovolatelka při splnění své veřejnoprávní povinnosti provozovat čistírnu odpadních vod (tj. čistit odpadní vody přitékající do ní z městské kanalizace) poskytovala plnění, nelze nalézt ve smlouvě uzavřené mezi ní a vlastníkem ČOV, popřípadě ve smlouvě uzavřené mezi žalovaným a smluvním provozovatelem městské kanalizace.

V takovém případě je ovšem právní posouzení, na němž spočívá napadené rozhodnutí, neúplné a tudíž nesprávné a dovolací důvod stanovený v § 241a odst. 1 o. s. ř. je naplněn.

Protože rozhodnutí odvolacího soudu není správné a nejsou podmínky ani pro jeho změnu (výsledek dovolacího přezkumu neumožňuje rozhodnout o sporu), Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.), spolu se závislými výroky o nákladech řízení (§ 243e odst. 2 věta třetí o. s. ř.). Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)